

Information till barn som brottsoffer

Slutredovisning

JAG
VILL
VETA

ALLT OM DINA RÄTTIGHETER VID BROTT

S2013/2348/FST

UPPDRAGET

Den 21 mars 2013 fick Brottsoffermyndigheten i uppdrag att, i samverkan med Barnombudsmannen, ta fram eller anpassa information om skydd och stöd direkt riktad till barn och unga som brottsoffer.

I uppdraget ingick även att ta fram information till barn och unga som bevittnat våld samt barn som utsatts för sexuella övergrepp. Regeringen angav att barn och unga skulle involveras i framtagandet av informationen. Därutöver skulle ett jämställdhetsperspektiv beaktas eftersom utsattheten för brott bland flickor och pojkar kan se olika ut. Vidare angavs att informationen skulle anpassas till olika åldrar, finnas tillgänglig på relevanta språk och vara anpassad till barn med funktionsnedsättningar så att alla barn kan tillgodogöra sig informationen. I uppdraget ingick även att sprida informationen så att den når de barn och unga som berörs. All information som är relevant för det enskilda brottsoffret borde enligt regeringen, i så stor utsträckning som möjligt, finnas samlad på ett och samma ställe.

I uppdraget står också att särskild fokus ska ligga på att nå målgruppen barn och unga som har drabbats av hot eller våld och lever med olika typer av skyddsåtgärder. Med hänsyn till den särskilda sekretess som gäller målgruppen ska Barnombudsmannen använda sina upparbetade kontakter när det gäller att inhämta synpunkter från barnen.

En delredovisning lämnades till regeringen den 20 juni 2013. I den redogjorde Brottsoffermyndigheten för de genomförda undersökningarna av vilken information unga brottsdrabbade önskar. Vidare redovisades de samrådsmöten och de studiebesök som gjorts. Myndigheten beskrev dels bedömningen att all information bör samlas på en webbplats, dels avsikten att testa materialet på barn genom fokusgrupper samt att inhämta synpunkter från yrkesverksamma. Myndigheten redovisade även den preliminära bedömningen att materialet måste målgruppsanpassas till tre olika ålderskategorier.

BAKGRUND

Trots att barn har rätt till en trygg och säker uppväxt växer många upp med våld i sin vardag, både i hemmet och i andra miljöer. Att utsättas för brott kan vara en svår upplevelse för alla, oavsett ålder. Att barn och unga utsätts för eller växer upp i våldets närhet kan få konsekvenser på både kort och lång sikt. Alla former av våld och övergrepp kan skada barn allvarligt och ger ofta både fysiska och psykiska konsekvenser. Även annan brottslighet som t.ex. stöld eller personrån kan påverka barn allvarligare än om den drabbade är vuxen.

Barn är beroende av vuxna och blir därför extra sårbara då de utsätts för brott, särskilt om brottet sker i nära relation. För att barnen själva ska kunna förstå och kanske också agera är information grundläggande. När barnet vet vad som är brottsligt, sina rättigheter och var man kan få hjälp ökar chansen att barnet berättar för någon vuxen om det som har hänt.

Ett flertal av de barn som Barnombudsmannen har träffat beskriver att de saknat information. De önskar information om vad som är brottsligt men också information om hur man kan agera och var man kan få hjälp.

SAMRÅD

I uppdraget har ingått att samverka med Barnombudsmannen samt att samråda med andra berörda myndigheter och organisationer. Samverkan med relevanta verksamheter har varit en viktig del i arbetet, inte minst när det gäller spridningen av informationsmaterialet.

Brottsoffermyndigheten och Barnombudsmannen har haft nära samverkan under hela uppdragsperioden. Samverkan har främst avsett information till barn som lever med skyddade personuppgifter men även andra delar av uppdraget.

Brottsoffermyndigheten har hållit tre samrådsmöten där följande myndigheter har varit representerade: Barnombudsmannen, Kriminalvården, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Nationell samordnare mot våld i nära relationer och Sveriges kommuner och landsting.

Följande ideella organisationer har deltagit vid samråden: Brottsofferjouren, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Barnens Rätt I Samhället, Rädda Barnen, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, och Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund.

Utöver samrådsmöten har närmare samverkan upprättats med Socialstyrelsen med anledning av deras regeringsuppdrag att ta fram information om socialtjänsten riktad till barn. Genom denna samverkan har en samsyn uppnåtts kring behov av information och förslag på hur Socialstyrelsens och Barnombudsmannens informationsmaterial kan komplettera Brottsoffermyndighetens informationsmaterial. Vidare har samverkan skett med länsstyrelserna angående deras uppdrag om metod och kompetensstöd till kommuner. Länsstyrelserna är en viktig kanal för spridning av materialet på kommunnivå. Förhoppningen är att samverkan ska leda till mer heltäckande information till de barn som behöver den.

Brottsoffermyndighetens ambition är att materialet ska fungera som ett paraply för information riktad till barn som utsatts för brott. I materialet som myndigheten har tagit fram finns länkar till andra myndigheter och organisationers webbplatser som har kompletterande information som barnen behöver. Ambitionen har varit att länka till webbplatser som är direkt riktade och anpassade till barn och unga. Brottsoffermyndigheten har vid samtliga samrådsmöten påtalat vikten av att ha anpassad information som riktar sig till barn och unga. Responsen har varit god och samverkande myndigheter och organisationer arbetar aktivt med att förbättra och utveckla målgruppsanpassad information till barn.

GENOMFÖRANDE

MÅL OCH BUDSKAP

Brottsoffermyndighetens uppdrag är omfattande eftersom informationen riktas till barn i alla åldrar och olika livssituationer. Den har även anpassats till barn som utsatts för våld i nära relation som inte är medvetna om att de har varit utsatta för brott. För att på bästa sätt uppfylla olika behov för barn och unga som har utsatts för brott upprättades en kommunikationsplan. I den klargjordes följande mål som sedan var vägledande i arbetet.

Målsättningar:

Effektmål:	<p>Att barnen får en möjlighet att själva ta reda på och få information om vad som är ett brott, hur de själva kan agera och var de kan få stöd och hjälp. Att motivera barn att våga berätta.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Att öka medvetenheten och förståelsen kring och hos brottsutsatta barn. - Att kunna förstå och dra slutsatser om den egna situationen. - Att se möjligheter och konsekvenser av olika sätt att agera och möjligheten att kunna förändra situationen. - Att våga berätta.
Produktmål:	Anpassad information riktad till barn och unga som utsatts för brott om rättigheter, konsekvenser av brottsutsatthet och rätt till skydd och stöd.
Kommunikationsmål:	
Barn och unga	<p>Veta Att ha kännedom om Brottsoffermyndighetens produkter.</p> <p>Känna Att materialet är utformat på ett tilltalande sätt för målgruppen och inger hopp. Att motverka bilden hos barnet som ensam och annorlunda.</p> <p>Göra Att våga berätta och söka stöd och att hitta strategier för att agera i sin situation.</p>
Yrkesverksamma som möter barn	<p>Veta Att det finns ett informationsmaterial.</p> <p>Känna Att det är ett stöd för dem i sin yrkesroll när de möter barn som utsatts för brott.</p> <p>Göra Använda sig av materialet genom att läsa boken för barnen, visa och sprida kännedom om att webbplatsen och tryckt informationsmaterial finns.</p>

Budskap

I kommunikationsplanen formulerades även budskap för arbetet. Budskapen tydliggör att det inte är barnens fel när vuxna begår brott och att det är okej att berätta om det som har hänt. Det kan vara en förutsättning för att barn och unga ska kunna agera i sin situation.

Eftersom informationen riktar sig till barn i alla åldrar med olika erfarenheter och förutsättningar, har det varit viktigt att utveckla ett material som så många barn som möjligt kan få användning av. Ålder, funktionalitet, språk och livssituation är exempel på faktorer som kan ha betydelse för möjligheten att tillgodogöra sig information. Ambitionen är att materialet ska kännas tillgängligt oavsett familjekonstellation, kön eller sexualitet hos mottagaren.

ÅLDER

Materialet ämnar ge besökaren information som är relevant oavsett ålder. Därför är materialet åldersanpassat till tre åldersgrupper, 4-7 år, 8-13 år och 14-17 år. Ambitionen är att ge barn information på barns vis, anpassat efter ålder. Informationen har samma budskap men är olika i omfattning. Åldersanpassningen genomsyrar alla delar av materialet, både vad gäller texten och det visuella intrycket.

Barnen i den yngsta åldersgruppen är beroende av att vuxna förmedlar informationen för att de ska få tillgång till den. Materialet för den yngsta åldersgruppen är därför framtaget med noggrann avvägning mellan lekfullhet och allvar. Informationen är tydlig, enkel och har ett pedagogiskt upplägg vilket underlättar när vuxna ska prata om brott och utsatthet med små barn.

JÄMSTÄLLDHET

Det har varit centralt att skapa ett material som inkluderar så många som möjligt. Materialet handlar därför snarare om vad som är brottsligt, var man kan få hjälp och hur man kan reagera vid brott, än om könsskillnader eller strukturella faktorer när det gäller brott. Det är en avvägning där den breda målgruppens behov av igenkänning är avgörande. Där det har passat har det könade våldet illustrerats, till exempel genom att välja tjejer som offer i filmerna om sexuella övergrepp. I andra sammanhang har Brottsoffermyndigheten gjort bedömningen att avvika från det mest förekommande för att öppna upp och inkludera dem som utsätts trots att de inte tillhör den största gruppen i brottsstatistiken.

I barnboken är samtliga familjemedlemmar könsneutrala. Genom att lyfta fokus från könsidentitet skapas en möjlighet till igenkänning hos fler barn och historien visar inte vem som är förövare och offer för våldet i familjen.

TILLGÄNGLIGHET

För att informationen ska vara tillgänglig för så många barn som möjligt har utvecklingen av materialet gjorts med hänsyn till barns olika behov. Webbplatsen är avskalad och typsnittet är tydligt för att det ska vara lättare att ta till sig informationen. Detta underlättar särskilt för personer med kognitiva funktionsnedsättningar. Genom aktiva val kan man slå på uppläsning och filmer. När man för muspekaren över länkar som leder vidare på sidan finns ljudeffekter. Ljudeffekterna gör det tydligt för alla att man går vidare till en annan del av webbplatsen.

Texter på webbplatsen och i broschyrer har målgruppsanpassats för att barnen lättare ska kunna ta till sig budskapet. Arbetet med att skapa ett tillgänglighetsanpassat material har genomförts alla delar i uppdraget. Genom att arbeta med tydlighet och människors olika behov har webbplatsen blivit mer tillgänglig för alla.

SPRÅK

Eftersom barn och ungdomar som invandrat till Sverige från andra länder ofta lär sig svenska snabbt är webbplatsen inte översatt till andra språk än svenska. Istället har samtliga broschyrer översatts till de nio vanligaste språken i Sverige. Två broschyrer riktar sig till vuxna, två till ungdomar och en broschyr riktar sig till barn. Broschyerna finns tillgängliga på webbplatsen som bläddringsbara PDF:er under ”Information på olika språk”.

BARN SYPUNKTER PÅ INFORMATIONSMATERIALET

Barns synpunkter har spelat stor roll i utvecklingen av materialet. Inledningsvis behövdes svar på vad brottsutsatta barn önskar för information. Barnombudsmannens kontakter med barn gav svar direkt från barnen. Svaren har sedan legat till grund för det material som arbetats fram. Barnen uppgav att de inte hade fått någon information. De önskade att de hade fått all information de behövde lättillgängligt och samlat på ett ställe. Barnen uppgav bland annat behov av information om olika brott och om vem som kan hjälpa. Det var tydligt att barnen inte hade höga krav eller förväntningar utan efterfrågade det mest grundläggande.

För att säkerställa att materialet är anpassat för barn i olika åldrar och att informationen är lätt att hitta har fokusgruppsintervjuer med barn genomförts. Barnen har varit indelade i två åldersgrupper, 8-12 år och 13-17 år. Materialet har sammanlagt testats på åtta grupper, fyra grupper med tjejer och fyra grupper med killar, totalt 32 barn. Tack vare resultatet från fokusgrupperna har webbplatsen förbättrats så att den passar målgruppens behov.

Efter testerna har bland annat bakgrundsfärg på första sidan ändrats från svart till vit, texttungta delar av webbplatsen lättats upp, tydligare rubriker gjorts och navigeringen underlättats. Fokusgruppsundersökningen har tydliggjort att det vuxna tror är enkelt eller rätt inte alltid uppfattas på samma sätt av barn och ungdomar.

RESULTAT

Informationsmaterialet har resulterat i en webbplats, en barnbok och ett antal broschyrer. Webbplatsen är navet där all information finns samlad. Informationen är målgruppsanpassad vilket till exempel innebär att webbplatsen är byggd för att i första hand passa mobiltelefon och läsplatta, som är vanliga enheter bland barn och unga. Fokusgruppsundersökningen visar att de allra flesta barn och unga har en mobiltelefon som de surfar på internet med. Även yngre barn har egna mobiltelefoner. De som inte har egna lånar ofta sina föräldrars mobiltelefoner för att surfa.

WEBBPLATS - JAGVILLVETA.SE

På webbplatsen jagvillveta.se finns åldersanpassad information om bland annat brott, rättigheter och skydd för barn i alla åldrar. Webbplatsens startsida har tre valbara ålderskategorier, 4-7 år, 8-13 år, och 14-17 år. De tre ingångarna leder barnet vidare till olika delar av webbsidan. Det är alltså endast den första som är gemensam för alla oavsett ålder.

För dem som väljer åldersgruppen 4-7 år finns barnboken *Liten* i form av en bläddringsbar PDF-fil, ett spel som ger information på ett lekfullt sätt samt information till yrkesverksamma. Eftersom vuxna spelar en avgörande roll i små barns liv finns information till vuxna under den här delen av webbsidan. I övrigt innehåller webbplatsen endast information riktad till barn.

För de två äldre åldersgrupperna finns information om brott, var man kan få hjälp, vanliga reaktioner och barns rättigheter. De två äldsta åldersindelningarna av webbplatsen följer samma manér och innehåller förutom text även korta filmer som samspejar med texten. Sidorna skiljer sig åt när det gäller fördjupning av information och till viss del även beskrivning av olika brott. Texter och filmer är åldersanpassade så att de ska tilltala de olika åldersgrupperna.

Webbplatsen stimulerar flera sinnen och på så sätt underlättas informationsinhämtningen för barnen. Navigeringen på webbplatsen är dynamisk. Det innebär att webbplatsen anpassar sig och ger förslag på närliggande information beroende på vilka val användaren gör. På så vis får besökaren skräddarsydd och relevant information.

LITEN - EN BARNBOK OM ATT BERÄTTA

Till de yngsta barnen behövde informationen förpackas på ett annat sätt än till de äldre. Vuxna spelar en avgörande roll för att små barn ska kunna ta till sig och förstå information. En fabel gör det möjligt att förmedla information om svåra ämnen till mindre barn.

Boken om *Liten* är en berättelse som handlar om att våga berätta för en vuxen när man inte har det bra hemma. Det är en generell bok som kan läsas för alla barn oavsett om barnet har varit med om brott eller inte. Boken är könsneutral och visar inte heller vem som är förövare eller offer för brott. Förhoppningen är att de flesta barn ska känna igen sig i boken och relatera till sin verklighet. Det

kan vara att det är otäck när föräldrar bråkar, känslan av att inte bli sedd eller upplevelser av våld hemma.

I boken får vi följa *Litens* berättelse. Fokus är på *Liten*, inte på föräldrarna. Vi får följa *Litens* känslor, reaktioner och mod att våga berätta. Barnboken är framtagen tillsammans med en av Sveriges mest framstående barnboksförfattare, Stina Wirsén, i samarbete med Bonnier Carlsen förlag. Brottsoffermyndigheten har valt att arbeta med Stina Wirsén för hennes formspråk och enastående förmåga att gestalta känslor och relationer på ett åldersadekvat sätt.

BROSCHYRER

Fem olika broschyrer har arbetats fram inom ramen för uppdraget. De fungerar som komplement till webbplatsen och förhoppningen är att den som läser någon av dem även kommer att besöka jagvillveta.se. Broschyerna riktar sig till olika målgrupper, bland annat till vuxna och till barn med skyddade personuppgifter.

Samtliga broschyrer finns att ladda ner på jagvillveta.se eller att beställa från Brottsoffermyndigheten.

Följande broschyrer har tagits fram:

Jag vill veta – vad ska jag säga till mitt barn?

Broschyren riktar sig till föräldrar med skyddade personuppgifter och fokuserar på hur man som förälder kan agera för att situationen ska bli så bra som möjligt för barnet. Den distribueras i samband med utskick av beslut om skyddade personuppgifter från Skatteverket.

Jag vill veta – om att leva med skyddade personuppgifter

Broschyren riktar sig till ungdomar som har skyddade personuppgifter och syftar till att underlätta ungdomarnas vardag genom tips och råd om hur man kan hantera svårigheter med skyddade personuppgifter. I den hänvisas ungdomarna vidare till jagvillveta.se där det finns mer information och tips från andra ungdomar. Broschyren distribueras i samband med utskick av beslut om skyddade personuppgifter från Skatteverket.

Jag vill veta – rättegången hur blir den?

Broschyren riktar sig till sig till ungdomar och ger en grundlig genomgång av de olika momenten under en rättegång. Den är tänkt fungera som stöd till den som ska medverka vid en rättegång.

Jag vill veta – hur hjälper jag ett barn som är utsatt för brott?

Broschyren riktar sig till yrkesverksamma som möter barn i sitt arbete och som därmed omfattas av anmälningsskyldigheten. Den ger bland annat information om vuxnas skyldigheter, vanliga reaktioner hos barn som utsätts för våld och hur man gör en anmälan.

Jag vill veta – om barn, brott och rättigheter

Broschyren riktar sig till barn i åldrarna 8-13 år. Det är en kortfattad broschyr om hjälp vid brott som uppmuntrar till att besöka webbplatsen jagvillveta.se. Den distribueras till verksamheter som möter barn, till exempel skolhälso, socialtjänst och polis.

SPRIDNING AV MATERIALET

SPRIDNING – BROTTSOFFERMYNDIGHETENS LÖPANDE ARBETE

För att barn och unga som blivit utsatta för brott ska få den information de behöver är det av stor vikt att informationsmaterialet *Jag vill veta* sprids och blir känt för målgruppen.

Informationsmaterialet är anpassat till olika åldrar och finns tillgängligt på olika språk. Materialet är också anpassat för barn och unga som lever med skyddade personuppgifter. Det krävs anpassade spridningsinsatser för att barn och unga i olika livssituationer ska kunna tillgodogöra sig informationen.

Brottsoffermyndigheten har för avsikt att sprida information om *Jag vill veta* inom ramen för det löpande arbetet, både i myndigheten externa och interna verksamhet. Vid alla utåtriktade aktiviteter som Brottsoffermyndigheten genomför kommer information om *Jag vill veta* att spridas.

Genom att sprida information på strategiskt utvalda arenor får barn och unga som inte tidigare känt till informationsmaterialet vetskap om att det finns. För att materialet ska bli känt och ses som det självklara valet för informationshämtning för målgruppen krävs dock ytterligare spridningsaktiviteter än de som sker inom ramen för det löpande arbetet.

Planerade aktiviteter och kanaler där *Jag vill veta* kommer att spridas:

- Brottsoffermyndighetens webbplats
- Mynewsdesk
- Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev
- Almedalen där Brottsoffermyndigheten finns på Barnrättstorget
- Bokmässan i Göteborg med särskilt fokus på boken om *Liten*
- Skolforum
- Temadagar som anordnas ca 4 gånger per år och når yrkesverksamma
- Internationella Brottsofferdagen
- Barnboken om *Liten* distribueras till stadsbibliotek, Barnahus, kvinnojourer, förskolor m.fl.

För att materialet ska nå barn och ungdomar direkt är Brottsoffermyndighetens ambition att medverka i barnens arenor t.ex. i Lilla aktuellt, i Kamratposten och i sociala medier.

SPRIDNING – SAMVERKANDE MYNDIGHETER OCH ORGANISATIONER

Samråd har skett med berörda myndigheter och organisationer. Genom samrådsmötena har ett kontaktnät upparbetats. Samverkan mellan dessa myndigheter och ideella organisationer kan utvecklas för att sprida god kännedom och kunskap om informationsmaterialet.

Organisationerna kan med gemensam kraft sprida *Jag vill veta* och därigenom nå en stor bredd. I varje organisation finns stora möjligheter för spridning inom ramen för det löpande arbetet. Varje medverkande organisation har vid samrådsmöten redogjort för vilka möjligheter de har att sprida information om *Jag vill veta*.

Barnombudsmannen

Barnombudsmannen kommer att sprida materialet via webbplatsen för barn och unga och i möten med barn och professionella.

Barnens Rätt I Samhället, BRIS:

BRIS kommer att lägga ut information på sin webbplats. BRIS kommer även i sina kontakter med barn att tipsa om *Jag vill veta*. På BRIS nya webbplats kommer olika teman lyftas och *Jag vill veta* kommer att vara ett sådant tema. BRIS kan även sprida information via Twitter och Instagram i samband med lansering.

Kriminalvården:

Kriminalvården kommer att länka till jagvillveta.se från sin webbplats.

Länsstyrelsen Östergötland:

Länsstyrelsen i Östergötland kan sprida information om materialet via sin webbplats för yrkesverksamma samt www.dinarattigheter.se. Därutöver kommer de att sprida materialet internt via sina nätverk inom länsstyrelserna som i sin tur kan vidareförmedla informationen till kommunerna.

Nationell samordnare mot våld i nära relationer:

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer avser att betona vikten av information till brottsdrabbade barn i den utredning som kommer att presenteras den 27 juni 2014.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks:

Roks kommer att länka på från den egna webbplatsen till jagvillveta.se samt informera genom utskick till jourer och nätverk för barnansvariga som i sin tur kan sprida vidare.

Skatteverket (SKV):

SKV har en informationssida för skyddade personuppgifter där de avser att länka till jagvillveta.se. Skatteverket har också möjlighet att sprida information genom handläggare som har kontakt med personer som har skyddade personuppgifter.

Skolverket:

Skolverket avser att inkludera information om *Jag vill veta* i sitt informationsmaterial som är riktat till barn som är utsatta för brott. De kommer att sprida kännedom om materialet via sociala medier.

Socialstyrelsen:

Socialstyrelsen utbildar i metoden Barns Behov I Centrum (BBIC). Utbildarna har ett nätverk som kan sprida materialet ut i verksamheter i landets kommuner.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset:

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer att länka från stiftelsens webbplats till jagvillveta.se samt sprida information om materialet via nyhetsbrev och riktade utskick till yrkesverksamma.

Sveriges kommuner och Landsting (SKL)

SKL avser att sprida information på sin webbplats och utskick via sändlistor. Det finns nätverk som rör socialtjänsten, brottsförebyggare, säkerhetssamordnare och skola där information kan spridas. I regionerna finns plattformsledare och utvecklingsledare som kan sprida kännedom om materialet.

Åklagarmyndigheten:

Åklagarmyndigheten kommer att länka till jagvillveta.se på den externa webbplatsen och sprida information inom myndigheten. Utvecklingscentrum i Göteborg samlar varje termin åklagare som arbetar med våld i nära relationer och kan då informera om *Jag vill veta*.

Broschyrer kan finnas i besöksrummet på åklagarkammaren.

UTVECKLINGSOMRÅDEN

Brottsoffermyndigheten ser behov av riktade spridningsaktiviteter för att materialet på bästa sätt ska nå målgruppen. Myndigheten når en stor del av de myndigheter och organisationer som arbetar för brottsutsatta barn, men det finns fler arenor där materialet kan behöva synliggöras.

Skolan är en viktig och självklar arena där barn och unga kan få information om materialet. För att nå så många barn som möjligt vore det önskvärt med en nationell kampanj riktad till barn i grundskolan och gymnasiet. För att genomföra detta är det önskvärt att samverka med andra myndigheter vidareutvecklas. Kampanjen kan med fördel koordineras med spridningen av Socialstyrelsens och Barnombudsmannens informationsmaterial om socialtjänsten som riktar sig till barn.

För att identifiera vilka riktade insatser som ger störst effekt och nå målgruppen är det viktigt med fortsatt direktkontakt med barn och unga. Deras synpunkter är relevanta för uppdatering och vidareutveckling av materialet.

BARNOMBUDSMANNENS REDOVISNING AV UPPDRAG ANGÅENDE INFORMATION TILL BARN SOM BROTTSOFFER S2013/2438/FST

Uppdraget

Regeringen har gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att, i samverkan med Barnombudsmannen ta fram eller anpassa information om skydd och stöd direkt riktad till barn och unga som brottsoffer. Särskilt fokus ska ligga på att nå målgruppen barn och unga som har drabbats av hot och våld och lever med olika typer av skyddsåtgärder till exempel skyddade personuppgifter, kontaktförbud, larm, bevakning, med mera. När det gäller barn med skyddade personuppgifter ställs särskilda krav på sekretess. I denna del ska därför Barnombudsmannens redan upparbetade kontakter med målgruppen användas både när det gäller barns och ungas synpunkter på informationen samt i samband med spridning av det.

Barnombudsmannen har tilldelats 400 000 kronor för att genomföra uppdraget under 2013 och ytterligare 400 000 kronor för uppdraget under 2014.

Möten med barn med skyddade personuppgifter

Barnombudsmannen har arbetat tillsammans med åtta barn och unga vuxna med erfarenhet av att leva med skyddade personuppgifter och använt oss av metoden Unga Direkt. Vi har träffat de flesta barnen vid flera tillfällen så att de haft möjlighet att under trygga omständigheter berätta om sina erfarenheter av att leva under hot och med skyddade personuppgifter. Särskilt fokus har legat på vilken information de fått, vad de saknat och hur de skulle vilja att information till barn utformas och sprids.

Om jag hade vetat var man kan få hjälp skulle jag kunnat få det tidigare. Nu mådde jag dåligt länge, kom efter i skolan och det tog tid innan jag kom rätt.

Barnen med skyddade personuppgifter berättar att de:

- Vill veta hur andra barn med skyddade personuppgifter tänker, känner och gör.
- Vill ha tips om hur man hanterar vardagliga situationer som kompisar som frågar, skolfotot, läkarbesöket mm.
- Vill ha information om sin egen unika situation.

Flera barn lyfter också fram att de vill att vuxna ska lära sig mer. Vuxnas okunskap och misstag inom till exempel skola och hälso- och sjukvård är ett stort problem för dem.

Barnombudsmannen har också inhämtat synpunkter från fem småbarnsföräldrar till sammanlagt nio barn med skyddade personuppgifter. Av mötena framgick att föräldrarna tyckte att det var väldigt svårt att veta vad de ska säga till sina barn, och att de inte visste hur de skulle svara på barnens frågor.

Mötena med barnen och småbarnsföräldrarna har använts för att ta fram underlag till informationsmaterial. Två digitala berättelser som kan användas för att informera barn som lever med skyddade personuppgifter eller som står inför att få sådana har tagits fram.

En del barn och föräldrar har även lämnat synpunkter på den information som tagits fram av Brottsoffermyndigheten.

Möten med barn som brottsoffer

Under 2013 har Barnombudsmannen träffat barn i utsatta situationer i olika delar av landet. Vi har intervjuat ett antal ungdomar som utsatts för våld i nära relationer om vilken information de fått, vad de har saknat och hur de vill att informationen ska utformas och spridas.

Jag har aldrig fått någon information i skolan. Jag visste inte vad som var ett brott, visste inte var man kunde få hjälp.

Deras svar har sammanställts och delgetts Brottsoffermyndigheten.

Vad man vill veta

Barnen berättar att de framförallt vill veta var man kan söka hjälp, det gäller var man kan anmäla brottet, få skydd och få stöd och behandling.

Vart man ska vända sig. Att man ska tänka på sig själv först och främst och anmäla.

De tycker också att andra barn ska få veta att de inte är ensamma och att det inte är deras fel.

Kanske att man inte är ensam. Att det finns fler som har det likadant.

Hur informationen ska spridas

Barnen ser skolan som den självklara vägen för att informera barn som utsätts för brott. De flesta har saknat sådan information. Många betonar att de vill ha ett personligt möte där de informeras, någon som går runt och informerar eller kallar till ett personligt möte. Men de har också andra idéer, barn föreslår att informationen ska finnas t ex på webben, på affischer, på BUP, på ungdomsmottagningen och som reklam.

Flera barn betonar att det är svårt för barn att berätta om att de utsätts för våld i nära relation. En del barn vågar inte, andra tar hänsyn till den förälder som utsatt dem. Flera barn beskriver att de fått frågan om de utsätts för våld men sagt nej.

Alla kan inte berätta. Barn vågar inte. När jag fick frågor i skolan om blåmärken så ljög jag och sa att jag ramlat. Jag var alltid glad i skolan men grät hemma varje kväll. Ville aldrig gå hem från skola eller kompisar. Men kanske hade det känts bättre om jag fått höra att det inte var mitt fel. Nu tog det hårt på självförtroendet. Jag trodde att det var mitt fel.

Andra synpunkter är att man inte ska lova för mycket i informationen, det är viktigt att inte utlova skydd eller stöd som inte ges.

Samrådsmöten och kontakt med Brottsoffermyndigheten

Barnombudsmannen har haft kontinuerlig kontakt med Brottsoffermyndigheten med anledning av uppdraget. Utformning av informationen, målgrupp och spridning har diskuterats. Särskilt fokus har legat på informationen till barn med skyddsåtgärder, men underlag och synpunkter har också lämnats vad gäller informationen till andra brottsoffer. Barnombudsmannen har inte haft möjlighet att se de slutgiltiga texterna till hemsidan.

Barnombudsmannen har deltagit i samrådsmöten med berörda myndigheter och berörda ideella organisationer. Brottsoffermyndigheten har varit sammankallande till mötena, och Barnombudsmannen har presenterat sin del av uppdraget och de resultat som framkommit.